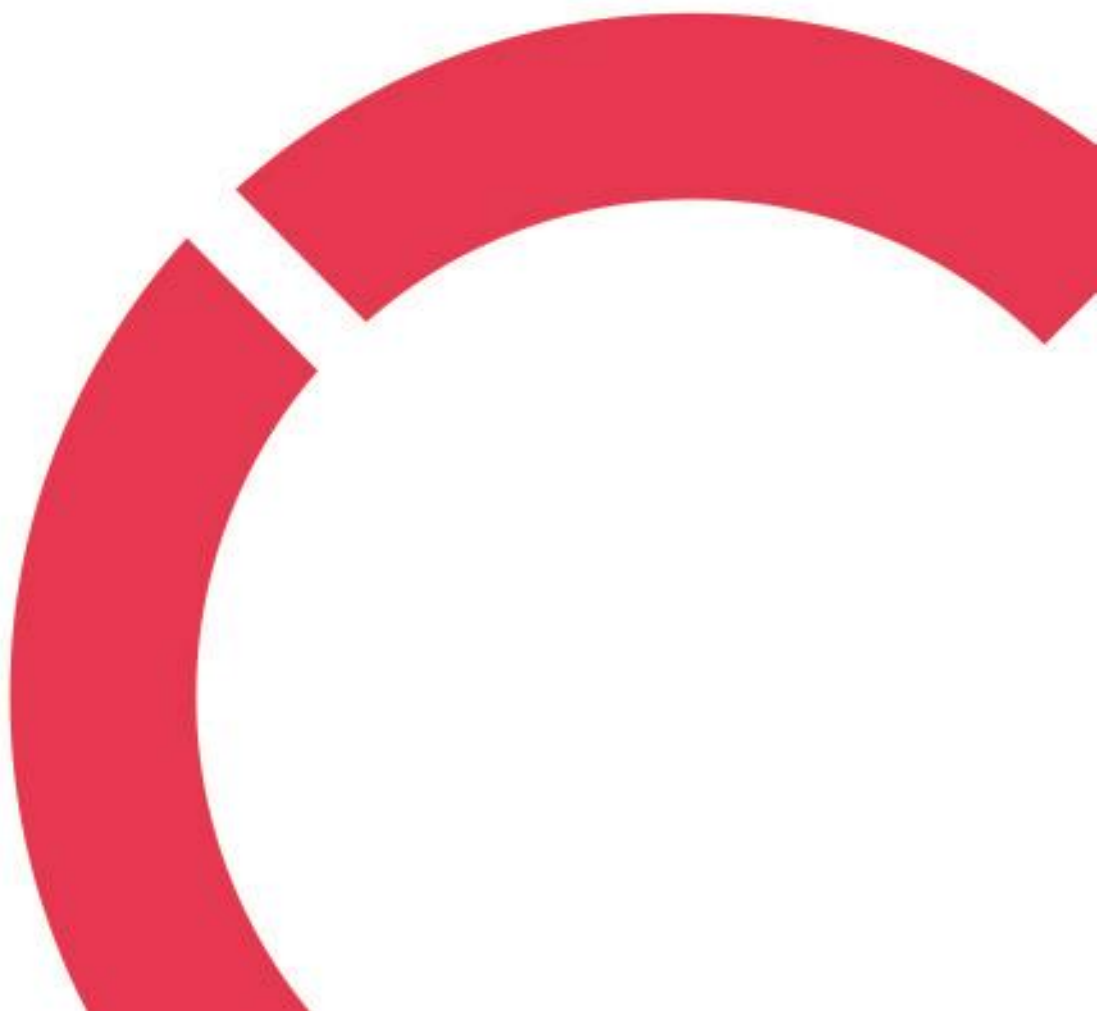

Mirka Erikilä

HYVINVOINTIOHJAAJA KOULUN ARJESSA

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutus
Toukokuu 2022**

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2022	Tekijä/tekijät Mirkka Erikkilä
Koulutus Sosionomi (AMK)		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi HYVINVOINTIOHJAAJA KOULUN ARJESSA		
Työn ohjaaja Leena Raudaskoski		Sivumäärä 23 + 2
Työelämäohjaaja Elina Kattilakoski		
<p>Raahan seudun peruskouluilla työskentelee opiskeluhuollon rinnalla hyvinvointiohjaajia. Hyvinvointiohjaajien työnkuva on laaja: siihen sisältyy varhainen arjen tuki ja ennaltaehkäisy, oppilaan fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja emotionaalisen hyvinvoinnin tukeminen, oppilaiden osallisuuden tukeminen sekä yhteistyö koulun henkilöstön, vanhempien ja muiden tukkevien tahojen kanssa. Työ painottuu koulun yhteisölliseen työhön. Kuitenkin hyvinvointiohjaajan rooli vaihtelee koulun kulttuurin, tarpeen sekä hyvinvointiohjaajan oman persoonan, omien vahvuuksien ja mielenkiinnonkohteiden mukaan.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisena peruskoulujen opettajat kokevat hyvinvointiohjaajien roolin peruskoulujen arjessa. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan hyvinvointiohjaajien työtä kehittää vastaamaan vielä paremmin koulujen tarpeisiin.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, ja tutkimusaineisto kerättiin koulukohtaisesti Google Forms -kyselylomakkeella keväällä 2021. Mukana oli 11 eri peruskoulua ja kyselyyn vastasi 74 henkilöä.</p> <p>Tutkimustuloksista kävi ilmi, että hyvinvointiohjaaja on tärkeäksi koettu lisäaikuisen kouluilla. Opettajien vastausten perusteella hyvinvointiohjaajien tärkeimpiä tehtäviä olivat koulujen hyvinvoinnin kehittäminen ja oppilaiden kaveri- ja yhteistyötaitojen tukeminen. Lisäksi hyvinvointiohjaajalla oli tärkeä rooli toimia läsnä olevana, kuuntelevana ja välittävänä aikuisena, jolla on aina aikaa kohdata lapsi tai nuori.</p>		

Asiasanat

Hyvinvointiohjaaja, yhteisöllinen työ

Centria University of Applied Sciences	Date May 2022	Author Mirkka Erikkilä
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis WELFARE SUPERVISORS IN THE SCHOOL ENVIRONMENT		
Centria supervisor Leena Raudaskoski	Pages 23 + 2	
Instructor representing commissioning institution or company Elina Kattilakoski		
<p>In the Raahe region's primary schools, welfare supervisors work alongside pupil welfare. The job description of welfare supervisors is broad: it includes early detection for daily support and prevention, support for the pupil's physical, mental, social, and emotional well-being, support for pupil inclusion, and co-operation with school staff, parents and other support services. The work focuses on the school's community work. However, the welfare supervisor's role varies depending on the school's culture and needs, as well as with the welfare supervisor's own personality, strengths and interests.</p> <p>The purpose of this thesis was to study how primary school teachers perceive the role of welfare supervisors in the daily life of primary schools. The study's results can be used to improve the work of welfare supervisors to better meet the needs of individual schools.</p> <p>The study was carried out as quantitative research, and the research data was collected using Google Forms questionnaire in the spring of 2021 on a school-by-school basis. The study covered 11 different primary schools, with a total of 74 people responding to the survey.</p> <p>The results of the study showed that welfare supervisor is an important adult in school environments. Their most important tasks were developing the well-being of schools and supporting students' friendship and cooperation skills. In addition, welfare supervisors had an important role as an attending, listening and caring adult who always had time to meet the child or young person.</p>		

Key words

Community work, welfare supervisor

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 OPISKELUHUOLTO	2
2.1Yksilökohtainen opiskeluhoito	3
2.2Yhteisöllinen opiskeluhoito	4
3 HYVINVOINTIOHJAAJAN TYÖ PERUSKOULUSSA	6
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	10
4.1Tutkimusmetodin valinta ja tavoite	10
4.2Tutkimuksen toteutus	11
5 TUTKIMUSTULOKSET	13
5.1Määrälliset kysymykset ja vastaukset.....	13
5.2Laadullinen kysymys ja vastaus.....	17
6 POHDINTA.....	19
LÄHTEET	22
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Hyvinvointiohjaajan yksilötyön tehtävät.....	15
KUVIO 2. Hyvinvointiohjaajan yhteisöllisen työn tehtävät	17

1 JOHDANTO

Peruskouluille on alkanut muodostua uusia työtehtäviä eri toimenkuvilla (esimerkiksi erityiskasvattaja ja koulupsyykkari), jotka toimivat koulujen arjessa opiskeluhuollon rinnalla. Yhtenä roolina on hyvinvointiohjaaja, joita on toiminut osassa Raahen kouluista vuodesta 2016 alkaen, alkuun nimikkeellä koulutsemppari. Hyvinvointiohjaajan työ painottuu koulujen yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen ja toteuttamiseen. Hyvinvointiohjaajan roolia kehitetään koko ajan vastaamaan peruskoulujen tarvetta, mutta tärkeimpänä tehtävänä on toimia kiireettömänä ja turvallisena aikuisena oppilaiden joukossa. Hyvinvointiohjaajan työstä on vielä kohtuullisen vähän tutkimuksia. Muista hieman samankaltaisista rooleista kuten koulusosiologiasta on tehty muutamia tutkimuksia.

Raahessa työskenteli lukuvuotena 2020–2021 hyvinvointiohjaaja lähes joka peruskoululla. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata ja tutkia Raahen seudun peruskoulujen opettajien näkökulmasta hyvinvointiohjaajan roolia peruskoulujen arjessa.

Tutkimuskysymyksenä oli, millaisena opettajat olivat kokeneet hyvinvointiohjaajan roolin koulun arjessa. Tutkimusaineisto kerättiin opettajille suunnatulla Google Forms -kyselyllä, joka mukaili hyvinvointiohjaajien työssä käyttämää työnseurantakyselylomaketta. Tutkimus oli kvantitatiivinen eli määrällinen. Kyselylomakkeella oli yksi avoinkysymys, joka analysoitiin kvalitatiivisesti eli laadullisen tutkimuksen menetelmiä käyttäen.

Kyselylomakkeeseen vastasi 74 henkilöä yhdeltätoista (11) eri koululta. Aineiston vastaukset analysoitiin Google Forms -sovelluksen avulla ja määrälliset tulokset kuvattiin ympyrädiagrammin muodossa. Laadullinen aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Opinnäytetyön luvussa kaksi käsitellään oppilas- ja opiskeluhoitolain mukaisen opiskeluhuollon toimintaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon sekä yhteisöllisen opiskeluhuollon näkökulmasta. Luvussa kolme käsitellään tarkemmin hyvinvointiohjaajan työtä peruskoulujen arjessa. Tutkimustuloksia käsitellään luvussassa viisi. Opinnäytetyön päälähteinä käytettiin oppilas- ja opiskelijahuoltolakia, Raahen kaupungin hyvinvointiohjaajille laadittua työnkuvaa sekä Raahen kaupungin oppilas- ja opiskeluhoitosuunnitelmaa.

2 OPISKELUHUOLTO

Lapset ja nuoret viettävät aikaansa kouluissa suuren osan elämästään. Siksi lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen koulupäivien aikana korostuu perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävän lisäksi. Koulussa tehtävää sosiaalityötä säätelee muiden lakien ohella oppilas- ja opiskeluhuoltolaki, jonka yhtenä tarkoituksena on turvata oppilaiden tarvitsemien opiskeluhuoltopalveluiden yhdenvertainen saatavuus. Opiskeluhuoltoa tulisi toteuttaa ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä työnä. Oppilailla on myös oikeus yksilölliseen opiskeluhuoltoon, johon myös psykologi- ja kuraattoripalvelut pääsääntöisesti sijoittuvat. (Oppilas- ja opiskelijahuolto laki 30.12.2013/1287, 3§.)

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa säädetään oppilaan oikeudesta opiskeluhuoltoon sekä sen järjestämisestä. Lain tarkoituksena on edistää oppilaan oppimista, terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta sekä ehkäistä ongelmien syntymistä ja turvata varhainen tuki sitä tarvitseville. Sen tarkoituksena on myös edistää koulun yhteisön ja ympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä vahvistaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. (Oppilas- ja opiskelijahuolto laki 30.12.2013/1287, 2§.)

Opiskeluhuolto on laaja-alaista oppilaiden hyvinvoinnin tukemista, jota toteutetaan monialaisena ja moniammatillisena työnä. Opiskeluhuoltotyössä keskeisiä toimijoita koulun sisäisesti voivat olla rehtori, opettajat, erityisopettajat, opinto-ohjaajat, koulunkäynninohjaajat, opiskeluhuollon psykologi ja kuraattori, kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja ja lääkäri sekä koko oppilaitoksen muu henkilöstö. Keskeisiä toimijoita ovat myös opiskelijat, oppilaskunnat sekä vanhempainyhdistykset. Yhteistyötahoja koulun ulkopuolelta voivat olla muun muassa terveyskeskuspalvelut, perheneuvola, lastensuojelu, kunnan sosiaalityö, nuorisotoimi, seurakunta tai järjestöt. (Perälä, Hietanen-Peltola, Halme, Kanste, Pelkonen, Peltonen, Huurre, Pihkala, & Heiliö 2015, 25, 33.)

Kouluilla tulee olla monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä, joka vastaa opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sitä johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja, joka on yleisimmin koulun rehtori. Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa oppilaitoskohtaisesti opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta. (Perälä ym. 2015, 42.)

Raahessa on käytössä oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma, josta tulee käydä ilmi kyseisen oppilaitoksen opiskeluhoollon toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen. Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden sekä heidän huoltajien kanssa. Raahessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein. Opiskeluhoito suunnitelma tulee tarkistaa viimeistään vuoden kuluessa hyvinvointisuunnitelman tarkistuksen jälkeen. (Raahen kaupungin oppilas- ja opiskeluhoitosuunnitelma 2021, 8–9.)

2.1 Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtävänä on tunnistaa oppilaan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita sekä edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelu kykyä. Tavoitteena on myös havaita ongelmat varhaisessa vaiheessa ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä. (Raahen kaupungin oppilas- ja opiskeluhoitosuunnitelma 2021.) Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalveluja, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattori palveluja, monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa sekä opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestämiä sosiaali- ja terveystalvueluita erityisoppilaitoksissa. (Oppilas- ja opiskelijahuolto laki 30.12.2013/1287, 5§). Opiskeluhoitoryhmä koordinoi yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtäviä, mutta ryhmässä ei käsitellä yksittäisen oppilaan pedagogisia tai opiskeluhoollollisia asioita (Hietanen-Peltola, Laitinen, Autio & Palmqvist 2018, 23).

Yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 14 §). Tukitarpeet suunnitellaan tarvittavien opiskelijahuollolisten palveluiden eli koulukuraattorin, koulupsykologin ja/tai kouluterveydenhoitaja kanssa sekä yhteistyötä tehdään tiiviisti muun muassa perheneuvolan, lastensuojelun, terapeuttien, poliisin ym. kanssa. Joustavan perusopetuksen ryhmien, pienryhmien ja erityisluokkien toimintaa ja oppilaiden tukitoimia suunniteltaessa oppilashuollollinen yhteistyö korostuu. (Raahen kaupungin oppilas- ja opiskeluhoitosuunnitelma 2021, 12, 14.)

Hyvinvointiohjaaja voi olla yksittäisten oppilaiden tukena tarvittaessa esimerkiksi silloin, kun oppilaalla on haasteita (käytöshäiriö, yksinäisyys, ahdistusta, pelkoa, kiusaamista, kotona muuttuvia tekijöitä, jne.) ja oppilas hyötyy hyvinvointiohjaajan tuesta. Tarkoituksen mukaista ei

yleensä ole kuitenkaan varata hyvinvointiohjaajaa pitkäaikaiseksi ja päivittäiseksi tueksi yksittäiselle oppilaalle. Hyvinvointiohjaajan antama tuki voidaan kirjata pedagogisiin ja yksilöllisen opiskeluhoillon asiakirjoihin esimerkiksi siten, että hyvinvointiohjaaja tukee lasta koulun arjessa. Tuesta ei yleensä tehdä yksityiskohtaisia kirjauksia, sillä ei ole tarkoituksenmukaista sitoa hyvinvointiohjaajan työtä liiaksi yksittäisiin oppilaisiin, vaan pääpaino tulisi pysyä yhteisöllisessä työssä. Hyvinvointiohjaajalla on erilaiset vastuut ja velvoitteet kuin opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöllä, joten hän ei voi olla yksin koulun edustajana oppilaspalaverissa. Tiedonsiirto hyvinvointiohjaajalle tapahtuu huoltajan kanssa sovitulla tavalla. (Hyvinvointiohjaajan työnkuva 2020.)

2.2 Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllisellä opiskeluhoitolla tarkoitetaan koulun toimintakulttuuria ja niitä toimia, joilla koululla edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta. Lisäksi yhteisöllisen opiskeluhoitotyön tehtävänä on edistää opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Kaikki opiskeluhoillon toimijat ovat velvollisia toteuttamaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu koko koulun hyvinvoinnista. Muiden koulussa työskentelevien, opiskeluhoitopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on yhtä lailla edistettävä opiskelijoiden sekä koulu yhteisön hyvinvointia sekä koulun ja kodin välistä yhteistyötä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, 4§.)

Koulun toimintakulttuuri tarkoittaa niitä virallisia ja epävirallisia sääntöjä, toimintamalleja, arvoja ja periaatteita, jotka tulevat esiin yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla. Yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää yhteisön ja sen yksilöiden yhteistyötä sekä heidän näkemysten kuulemista ja huomioimista. Turvallinen ja terveellinen opiskelu ympäristö sekä hyvinvoiva koulu yhteisö ovat opiskelijoiden hyvinvoinnin kannalta välttämättömiä edellytyksiä. (Perrälä ym. 2015, 78.)

Yhteisölliseen opiskeluhoitoon ja sen toimintatapoihin kuuluu koko koulu yhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvoinnin seuranta, arviointi ja kehittäminen. Lisäksi huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa. Kasvun ja oppimisen esteenä olevien ongelmien ehkäisy, tunnistaminen

ja poistaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on myös yksi opiskeluhoollon tehtävistä. Oppilaiden mielenterveyden turvaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. (Raahen kaupungin oppilas- ja opiskeluhoollon suunnitelma 2021, 6.)

Raahen peruskouluissa hyvinvointiohjaajan tukee oppilaita yhteisöllisesti. Esimerkiksi ryhmäytyminen, välituntitoiminta, tunnetaitojen ja vahvuuksien harjoittelu sekä erilaisten tapahtumien ja ”hyvistuntien” pitäminen on osa yhteisöllistä työtä. Hyvinvointiohjaajat voivat pitää erilaisia teematunteja tai tapahtumia myös yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa koko koululle, luokalle tai ryhmälle tarpeen mukaan. Hyvinvointiohjaajan tekemään yhteisölliseen työhön kuuluu myös yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. (Hyvinvointiohjaajan työnkuva 2020.)

3 HYVINVOINTIOHJAAJAN TYÖ PERUSKOULUSSA

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa huomioidaan laajasti oppilaiden hyvinvointia tukevia osa-alueita. Esimerkiksi luvussa viisi, joka käsittelee oppimista ja hyvinvointia edistävän koulutyön järjestämistä, ohjeistetaan seuraavasti:

Koulutyön käytännön järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan koulu yhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista. (Opetushallitus 2014, 33.)

Nykyään mielestäni onkin yhä enemmän alettu tunnistamaan, kuinka tärkeä osa-alue lapsille ja nuorille on laaja-alaisen hyvinvointitaitojen opettelu ja harjoittelu jo varhaisesta lapsuudesta alkaen.

Koulu on yksi luontevista paikoista vahvistaa muun muassa erilaisia vuorovaikutus- ja tunnetaitoja, läsnäolo taitoja sekä omien ja muiden yhteisönjäsenten vahvuuksien tunnistamista ja niiden harjoittelua. Liikuntaan innostaminen, terveelliset elämän tavat, levon merkitys ja monet muut taidot edellä mainittujen lisäksi ovat usein hyvinvointiohjaajan luokille pitämien niin sanottujen hyvistuntien tai koko koululle järjestettävien hyvinvointiviikkojen teemoja. (Hyvinvointiutiset 2020.)

Raahen peruskouluilla työskentelee useita aikuisia ja jokaisella on oma tärkeä roolinsa koko koulun yhteisöllisen opiskelu huollon ja hyvinvoinnin näkökulmasta (Puurunen 2022). Hyvinvointiohjaajia on toiminut osassa peruskouluista vuodesta 2016 alkaen. Hyvinvointiohjaaja on kiireetön, läsnä oleva aikuinen koulun arjessa. Hyvinvointiohjaajan tehtävänä on auttaa ja tukea lasta, jotta oppimista voi tapahtua. Hyvinvointiohjaajan työnkuva on laaja ja siihen kuuluu yhteisöllistä sekä yksilöllistä työtä. Työnkuvaan on jaettu kuuteen eri osa-alueeseen. Yksi osa-alue on oppilaan fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja emotionaalisen hyvinvoinnin tukeminen. (Hyvinvointiohjaajan työnkuva 2020.)

Tiedenaisten julkaisemassa To do: Terveys- teoksessa (Halonen, Kemppainen, Kinnunen, Nevalainen, Puoliväli, Pöntinen, Saarinen & Saukkola 2021, 13–14) määritellään kokonaisvaltainen hyvinvointi WHO:n määritelmän mukaisesti. Se koostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ulottuvuudesta. Fyysinen hyvinvointi koostuu fyysisestä terveydestä, pystyvyydestä ja arjessa jaksamisesta. Fyysistä hyvinvointia edistävät muun muassa monipuolinen liikunta, terveellinen ruokavalio sekä riittävä lepo. Psykkisellä hyvinvoinnilla, joka usein yhdistetään mielenterveyteen, tarkoitetaan hyvinvoinnin tilaa, jossa yksilö kykenee tunnistamaan omat kykynsä ja vahvuutensa, kykenee selviytymään elämässä vastaan tuleviin haasteisiin, käymään töissä tai koulussa sekä osallistumaan ympäristönsä toimintaan. Hyvään mielenterveyteen vaikuttavat fyysinen terveys, sosiaaliset suhteet, vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaidot, turvallinen elinympäristö sekä itsensä toteuttamisen mahdollisuus. Sosiaaliseen hyvinvointiin kuuluu muun muassa perhe, ystävät ja eri yhteisöt, kuten esimerkiksi koulu yhteisö tai harrastusyhteisöt. Emotionaalinen hyvinvointi peilaa ihmisen yleistä tyytyväisyyttä elämään ja siihen liittyy myös tunteiden, ajatusten ja käyttäytymisen hallinnan taito (Miettinen 2018).

Käytännössä koulun arjessa fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja emotionaalisen hyvinvoinnin tukeminen tarkoittaa esimerkiksi oppilaiden vahvuuksien huomioimista ja tukemista sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemista ja harjoittelua. Hyvinvointiohjaaja voi olla tukemassa oppilasta koulupäivän aikana tapahtuvissa siirtymätilanteissa esimerkiksi välitunneille siirryttäessä. Välitunneilla ja koulun arjessa on mahdollisuus myös kannustaa leikkeihin ja niiden kehittämiseen, sekä innostaa monin eri tavoin liikkumaan. Hyvinvointiohjaaja voi olla myös mukana tukioppilaiden ja oppilaskunnan toiminnassa. (Hyvinvointiohjaajan työnkuva 2020.)

Hyvinvointiohjaajan työnkuvan osa-alueisiin kuuluu myös varhainen arjen tuki ja ennaltaehkäisy. Koulu on tärkeässä roolissa ennaltaehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 3§). Kun ongelmat tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, sitä paremmin voidaan välttää vaikeuksien lisääntyminen ja kasautuminen sekä tuen tarpeen pitkittyminen. Varhaisen tuen erityispiirteinä voidaan nähdä asiakasnäkökulman korostaminen, vuorovaikutuksellisuus, tuen oikea-aikaisuus, monialainen yhteistyö sekä tiivis yhteistyö huoltajien kanssa sekä vanhemmuuden tuki. Hyvinvointiohjaaja voi olla esimerkiksi apuna ja tukena kaverisuhteiden solmimisessa ja edistää ryhmäytymistä sekä ennaltaehkäistä kiusaamista. Tärkeimpiin tehtäviin kuuluu olla rinnalla kulkijana, läsnä ja tavoitettavissa oleva, turvallinen aikuinen lapsen kouluarjessa. (Hyvinvointiohjaajan työnkuva 2020; Kuikka 2015, 7.)

Hyvinvointiohjaajan työhön kuuluu myös oppilaiden osallisuuden tukeminen. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin, jolloin he saavat kokemuksia kuulluksi ja arvostetuksi tulemisesta kouluyhteisön jäsenenä (Opetushallitus 2014, 26).

Osallisuuden tukemista voidaan toteuttaa järjestämällä esimerkiksi erilaisia kerhoja ja läksy-parkkitoimintaa sekä osallistumalla kummi-, välitunti- ja tukioppilastoimintaan. Maahanmuuttajaoppilaiden tukeminen sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan sekä yksinäisten lasten ohjaaminen muiden joukkoon tukee myös oppilaiden osallisuutta. (Hyvinvointiohjaajan työnkuva 2020.)

Hyvinvointiohjaajan työhön kuuluu tiivis yhteistyö koulun henkilökunnan kanssa. Tarvittaessa hyvinvointiohjaaja voi olla esimerkiksi luokassa auttamassa luokan työrauhan ylläpitämisessä tai valmiudessa auttamaan akuuteissa tilanteissa, jolloin oppilaan tarvitsee päästä esimerkiksi johonkin rauhalliseen tilaan. Hyvinvointiohjaaja osallistuu myös koulun erilaisten teematuntien ja -viikkojen suunnitteluun ja toteuttamiseen, kuten esimerkiksi oppilasryhmien ryhmäyttämiseen ja olemalla mukana kiusaamisen vastaisen toimenpideohjelman eli KiVA Koulun -tunneilla. Hyvinvointiohjaaja tekee paljon yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa, kuten seurakunnan, nuorisopalveluiden ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa. Raahessa yhteistyötä tehdään erilaisten teemapäivien ja -viikkojen suunnittelussa ja järjestämisessä eri verkostojen kanssa. Yhteistyötahoja ovat seurakunnan ja nuorisopalveluiden lisäksi muun muassa Liikuntatoimi, Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä ja sosiaalitoimi, Liikkuvan tuen tiimi, Rannikon 4H-yhdistys, vanhempainyhdistykset ja terapeutit. (Hyvinvointiohjaajan työnkuva 2020.)

Hyvinvointiohjaaja toimii tarvittaessa yhteistyössä myös oppilaan huoltajien kanssa. Se tapahtuu suunnitellusti rehtorin, yksilöllisen opiskeluhoollon asiantuntijaryhmän tai muun verkoston kanssa ja tavoitteena oppilaiden kasvun ja kehityksen tukeminen. Hyvinvointiohjaaja tiedottaa huoltajille omasta toiminnastaan kouluilla sekä osallistuu tarvittaessa esimerkiksi vanhempainiltoihin. (Hyvinvointiohjaajan työnkuva 2020.)

Hyvinvointiohjaajilla on myös tärkeä rooli koulujen hyvinvoinninkehittämisessä. Yhtenä esimerkkinä hyvinvointiohjaajien Raahen peruskouluille suunnittelema Hyvän tuulen askeleet -hyvinvoinnin vuosikello. Vuosikello ohjaa kouluilla tehtävää monialaista hyvinvointityötä. Tee-

mat jakaantuvat neljään eri osaan lukuvuoden aikana ja teemajakson lopuksi on aihetta koskeva teemaviikko. Koulujen alkaessa syksyllä teemana on Meidän koulu, jossa kiinnitetään huomiota ryhmäytymiseen ja koulun yhteisöllisyyteen. Teeman aikana käsitellään myös yleiseen turvallisuuteen ja käytöstapoihin liittyviä asioita. Syysloman jälkeen Voin hyvin -teemassa kiinnitetään huomiota arjen ja mielenhyvinvointia tukevien terveellisten elämäntapojen merkitykseen. Joululoman jälkeen Hyvä olla yhdessä -teema keskittyy kaveri- ja tunnetaitojen harjoitteluun, empatiaan ja työyhteisötaitoihin. Talvilomasta kesään teemana on Kaikkien koulu, jossa käsitellään eritavoin monikulttuurisuutta, erilaisuuden hyväksymistä ja turvataitoja sekä seksuaalisuutta. Hyvän tuulen askeleet -sivustolla on lisäksi leikki- ja tunnetaitopankki, johon on koottu erilaisia harjoituksia ja leikkejä esimerkiksi eri oppiaineiden yhteydessä tehtäväksi. (Hyvän tuulen askeleet 2022.)

Kunnallisesti hyvinvointiohjaajille on laadittu yhteinen työnkuva (LIITE 1). Kuitenkin hyvinvointiohjaajan rooli vaihtelee koulun kulttuurin, tarpeen sekä hyvinvointiohjaajan oman persoonan, omien vahvuuksien ja mielenkiinnonkohteiden mukaan.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Raahessa hyvinvointiohjaajan toimenkuvaa alettiin kehittämään, alkuun nimikkeellä koulutsemppari, muutamassa peruskoulussa vuonna 2016 (Jäntti 2019). Lukuvuotena 2020–2021 oli ainutlaatuinen tilanne, koska hyvinvointiohjaajia oli keväällä 2021 yksitoista, neljällä yläkoululla ja kahdeksalla alakoululla. Tämän vuoksi tutkimuksesta sai hyvin kattavan. Kouluilla työskentelevien hyvinvointiohjaajien toimenkuvasta on vielä kohtuullisen vähän tutkimuksia. Muiden kuntien kouluilla opiskeluhuollon rinnalla työskentelevistä, osittain vastaavista rooleista, kuten kouluvalmentaja, koulusosionomi, koulu yhteisö- ja kasvatusohjaaja, hyvinvointiagentti tai koordinaattori, kasvatustutor, koulunuorisotyöntekijä, koulutsemppari, -psykkari tai -mentori löytyi jonkin verran aiempia tutkimuksia. Tässä opinnäytetyössäni keskityn Raahen alueen hyvinvointiohjaajan työnkuvaan.

Tutkimuksella haluttiin selvittää, miten opettajat ovat kokeneet hyvinvointiohjaajan roolin peruskoulun arjessa. Vastausten perusteella on mahdollista kehittää hyvinvointiohjaajan työnkuvaa vastaamaan entistä paremmin koulujen yksilöllisiä tarpeita.

4.1 Tutkimusmetodin valinta ja tavoite

Hyvinvointiohjaajilla on käytössään Google Forms -sovelluksella tehtävä työnseurantalomake. Tutkimuksen kyselylomakkeena toimi sama lomake, mukailtuna vastaamaan tutkimuskysymystä (LIITE 2). Tällä tavoin on mahdollista tehdä jatkotutkimusta ja saada arvokasta tietoa koulukohtaisesti, ovatko hyvinvointiohjaajan sekä opettajien näkökulmat hyvinvointiohjaajan roolista koulujen arjessa yhteneväisiä.

Jokainen hyvinvointiohjaaja välitti kyselylinkin oman koulunsa opettajille. Rehtoreille lähetettiin lyhyt tiedote tutkimuksen aiheesta sekä linkki kyselyyn. Aineisto kerättiin noin kahden viikon aikana juuri ennen kesätauon alkamista. Kyselyyn vastasi yhteensä 74 opettajaa. Vastausten koulukohtainen määrä vaihteli koulun opettaja määrän sekä opettajien vastausaktiivisuuden mukaan. Ajankohta kyselylle ei ehkä ollut paras, mutta mielestäni sain silti kattavasti vastauksia, jotta tutkimuksen tulokset ovat kelpoisia.

4.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui yhdistelmä kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen sekä kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmistä. Tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmänä toimi Google Forms -kyselylomakkeella teetetty strukturoitu kysely, joka mahdollisti vastaajien anonyymiuden sekä tulosten luotettavan analysoinnin. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa hyvinvointiohjaajien omien tuloksien vertailun tästä opinnäytetyöstä saattuihin tuloksiin. Lisäksi halusin antaa vastaajille mahdollisuuden kertoa omin sanoin, millaisia mielteitä hyvinvointiohjaajien rooli kouluilla herättää, joten sen vuoksi lisäsin vapaaehtoisesti vastattavan avoimen kysymyksen. Avoimen kysymyksen vastaukset teemoittelin samankaltaisten aiheiden mukaisesti ja opinnäytetyöhön lisäsin otannat eri aihepiireistä.

Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tietoa tarkastellaan numeerisesti. Se antaa yleisen kuvan mitattavien ominaisuuksien välisistä eroista ja suhteista. Määrällisessä tutkimuksessa tieto on strukturoitua eli tutkittavat asiat vakioidaan ennalta kyselylomakkeeseen siten, että kaikki vastaajat ymmärtävät kysymyksen ja kysymykset kysytään kaikilta samalla tavalla. Tutkimustulokset ovat objektiivisiä eli se on tutkijasta riippumatonta. Määrällisen tutkimuksen tuloksia voidaan kuvata graafisesti ja numeraalisesti esimerkiksi taulukoin tai kuvioin sekä sanallisesti. (Vilka 2014, 13–15, 135.)

Tutkimuksessa käytetty Google Forms -kyselylomake sisälsi kolme kvantitatiivisesti eli määrällisesti analysoitavaa osiota. Google Forms -sovelluksessa sai tulokset suoraan numeerisina arvoina Excel-tilukokoon, joten tehtäväksi jäi vain niiden oikeellisuuden tarkastaminen sekä muuttaminen prosentuaaliseen muotoon. Tuloksista koottu viipalekaavio selkeyttää visuaalisesti tutkimuksen tuloksia.

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tyypillisesti luonteeltaan tiedon hankintaa kokonaisvaltaisesti, jossa tutkimusaineisto kerätään todellisissa tilanteissa. Siinä tiedonkeruulinstrumenttina on usein ihminen. Lähtökohtana on aineiston yksityiskohtainen ja monitahoinen tarkastelu. Laadullisen tutkimuksen metodeja on useita ja siinä suositaan niitä, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät parhaiten esille. Esimerkiksi teemahaastattelu ja erilaisten dokumenttien tai tekstien diskursiiviset analyysit ovat sellaisia metodeja. Laadullisen tutkimuksen kohdejoukkoa ei valita satunnaisesti vaan tarkoituksen mukaisesti. Tutkimussuunnitelmaa muutetaan joustavasti tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara & Sinivuori 2009, 164.)

Tutkimuksen avoimen kysymyksen vastaukset analysoitiin ja teemoiteltiin samankaltaisten aiheiden mukaan. Yhdistävinä teemoina vastauksissa tulivat ilmi muun muassa hyvinvointiohjaajan antama tuki koulun henkilöstölle ja oppilaille, hyvinvointi, tärkeys ja tarpeellisuus sekä kuuntelevana kiireettömänä aikuisena toimiminen koulun arjessa.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Kysely tehtiin Google Forms -lomaketyökalulla, jokaiselle kyselyyn osallistuvalla koululle erikseen. Tämä mahdollisti sen, että pystyttiin huomioimaan koulukohtaiset erot vastaajien lukumäärän mukaisesti. Kysymykset oli laadittu mukaillen hyvinvointiohjaajien tekemän ja täyttämän työnseurantalomakkeen kysymyksiä, jolloin on lisäksi mahdollista myöhemmin vertailla eri koulujen tarpeita yksilökohtaisemmin hyvinvointiohjaajien työtä kehittäessä. Vastaajia oli yhteensä 74, yhdeltätoista eri koululta. Koulukohtainen vastaajien määrä vaihteli koulun koon sekä opettajien aktiivisuuden mukaan. Tulokset analysoitiin prosentuaalisesti Google Forms -sovelluksen valmiiksi laskemilla arvoilla, joista laskettiin lopullinen tulos koulujen vastauksien prosenttien keskiarvolla. Tulokset on selkeyden vuoksi pyöristetty kokonaisluvuiksi.

Kysely sisälsi neljä osiota, joista kolme ensimmäistä olivat suljettuja monivalintakysymyksiä. Neljännessä osiossa oli avoin kysymys, johon sai halutessaan kertoa mielteitä hyvinvointiohjaajan roolista kouluilla.

5.1 Määrälliset kysymykset ja vastaukset

Ensimmäisessä osiossa kysyttiin, millaisena opettajat kokevat hyvinvointiohjaajan työn. Vastausvaihtoehdot olivat: hyvänä asiana, en osaa vastata tai en koe tarpeelliseksi. Tuloksista käy ilmi, että lähes kaikki opettajat kokevat hyvinvointiohjaajan työn hyvänä asiana kouluilla. Ainoastaan 1 % vastaajista oli sitä mieltä, ettei koe hyvinvointiohjaajan työtä tarpeellisena.

Toisessa osiossa tarkasteltiin, millaisissa tilanteissa hyvinvointiohjaajan työ on tarpeellisinta vastaajan mielestä kouluilla yksilötyön näkökulmasta. Kysymykseen tuli valita 1–3 vastaajan mielestä sopivinta vaihtoehtoa tai valita vaihtoehdon muu, johon sai itse lisätä haluamansa vaihtoehdon. Vastausvaihtoehtoina olivat:

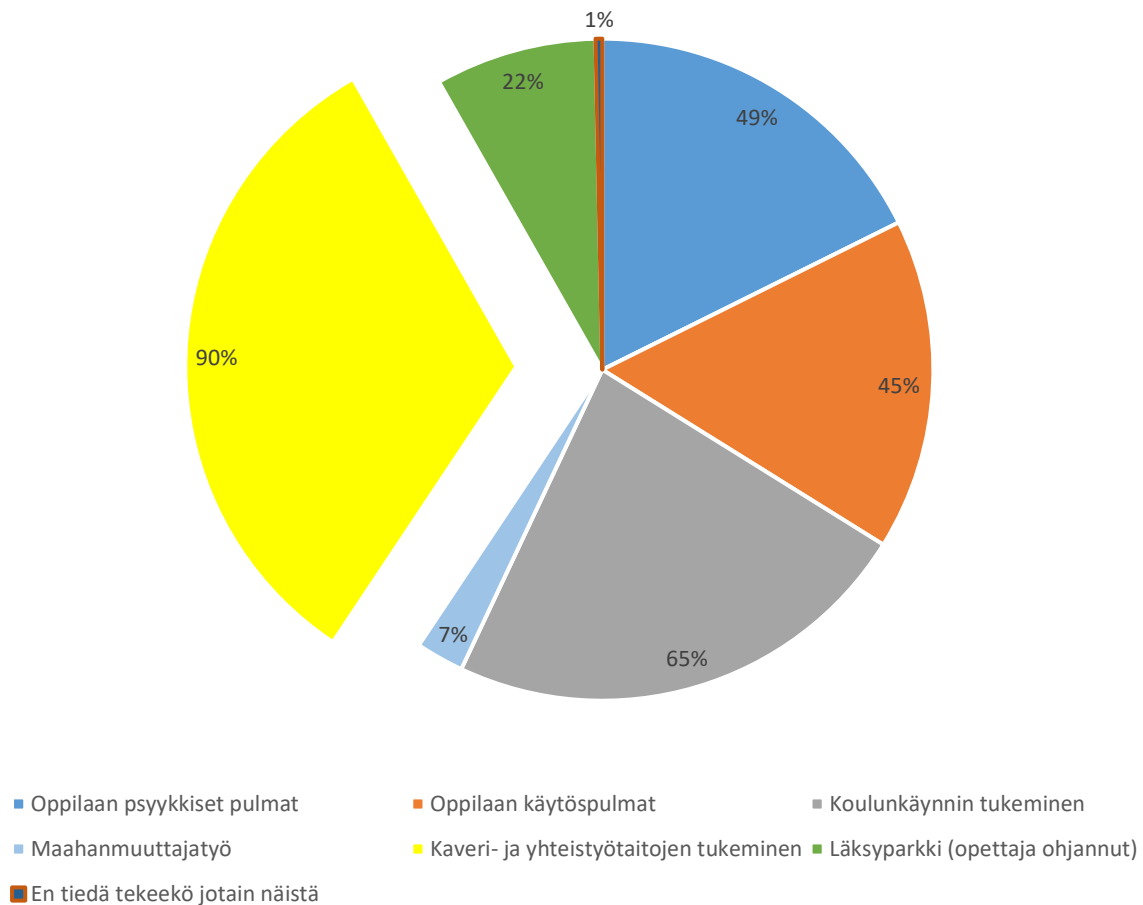
- Oppilaan psyykkiset pulmat
- Oppilaan käytöspulmat
- Koulunkäynnin tukeminen
- Maahanmuuttajatyö

- Kaveri- ja yhteistyötaitojen tukeminen
- Läksyparkki (opettaja ohjannut oppilaan läksyparkkiin)

Tärkeimmäksi hyvinvointiohjaajan tehtäväksi 65 (90 %) vastaajan mielestä nousi oppilaiden kaveri- ja yhteistyötaitojen tukeminen. Toiseksi eniten vastauksia sai oppilaan koulunkäynnin tukeminen, jonka valitsi 48 (65 %) vastaajaa. Oppilaan psyykkiset pulmat valitsi 34 (49 %) vastaajaa ja oppilaan käytöspulmat 30 (45 %) vastaajaa. (KUVIO 1).

Uskoisin, että kaveri- ja yhteistyötaitojen tukeminen koulun arjessa koettiin tärkeimmäksi siksi, että nykyaikana työelämässä vaaditaan usein erilaisissa ryhmissä toimimista. Myös koronapandemian vaikutukset näkyvät varmasti varsinkin nuorempien oppilaiden kohdalla, sillä rajoitusten vuoksi ovat erilaiset ryhmätyöt jääneet vähälle, eivätkä oppilaat siksi ole päässeet harjoittelemaan yhteistyötaitoja. Erilaisuuden hyväksyminen ja ymmärtäminen on myös mielestäni tärkeä osa kaveri- ja yhteistyötaitoja. Koulunkäynnin tukeminen nousi tärkeäksi oman näkemykseni mukaan siksi, että yhä useammalla lapsella on haasteita kouluun menemisessä tai koulussa olemisessa. Oppilaiden psyykkiset pulmat ovat lisääntyneet, mikä käy ilmi myös Terveystieteiden ja hyvinvointilaitoksen tilastoista (Sotkanet). Hyvinvointiohjaaja voi olla tukena oppilaalle tarvittaessa niissä tilanteissa, jotka oppilas kokee haastavimmaksi, jotta suuremmilta ongelmilta vältyttäisiin. Oppilaiden käytöspulmissa hyvinvointiohjaaja voi esimerkiksi toimia opettajan työparina oppitunnilla ja tukea yksilökohtaisesti oppilasta tai tukea koko luokan työrauhaa.

YKSILÖTYÖ

KUVIO 1. Hyvinvointiohjaajan yksilötyön tehtävät

Kolmannessa osiossa tarkasteltiin hyvinvointiohjaajan roolin tärkeimpiä tehtäviä yhteisöllisen työn näkökulmasta. Vastauksista tuli valita 1–3 vastaajan mielestä sopivinta vaihtoehtoa tai lisätä oma. Vastausvaihtoehtoina olivat:

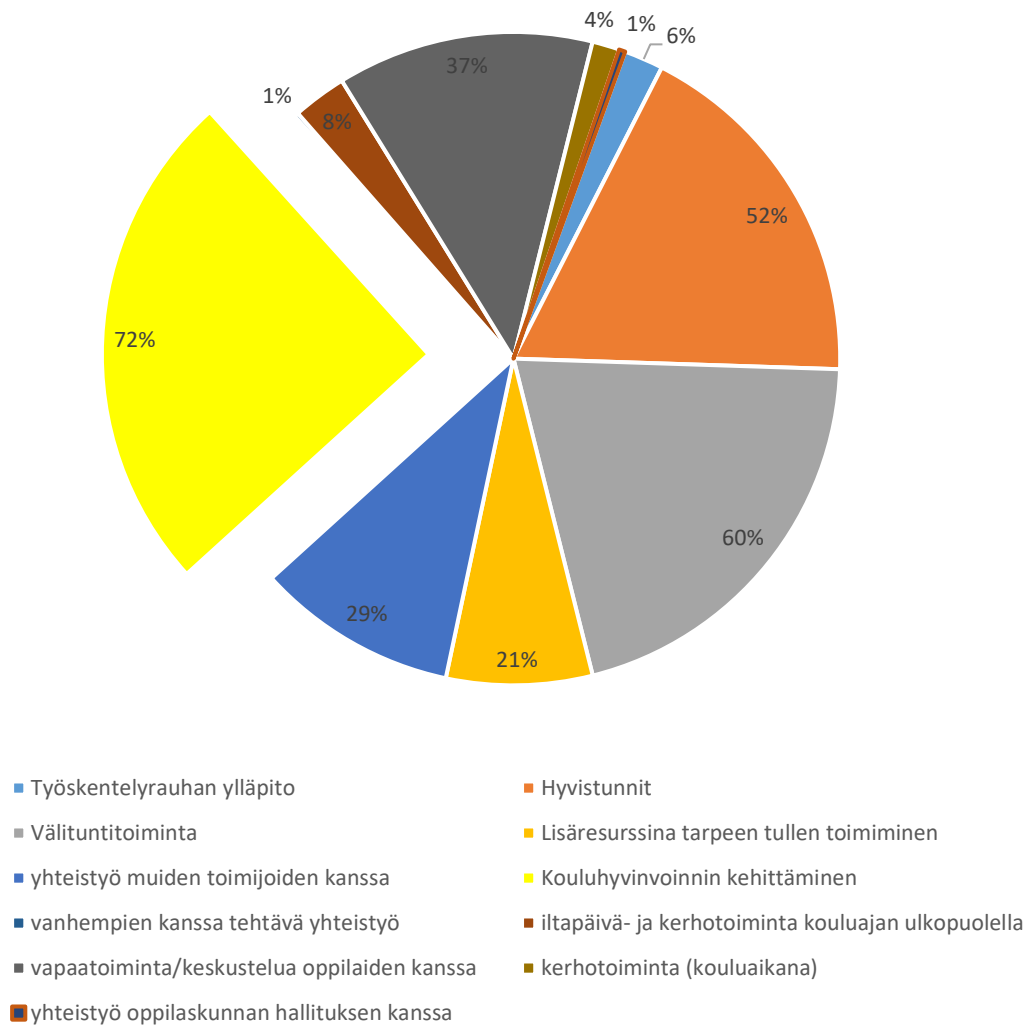
- Työskentelyrauhan ylläpito
- Hyvistunnit
- Välituntitoiminta
- Lisäresurssina tarpeen tullen toimiminen
- Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa (mukaan lukien suunnittelutyö opettajien sekä opiskeluhuollon kanssa)
- Kouluhyvinvoinnin kehittäminen

- Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö
- Iltapäivä- ja kerhotoiminta (kouluajan ulkopuolella)
- Vapaa-ajan toiminta/keskustelua oppilaiden kanssa
- Kerhotoiminta (kouluajan ulkopuolella)

Tärkeimmäksi hyvinvointiohjaajan tehtäväksi nousi kouluhyvinvoinnin kehittäminen, joka sai 56 (72 %) vastausta. Välituntitoiminta sai vastauksia 44 (60 %) ja ns. hyvistunnit 31 (52 %) vastausta. (KUVIO 2).

Tuloksissa korostui hyvinvointiohjaajan rooli kouluhyvinvoinnin kehittämisessä. Hyvinvointiohjaajat kehittävät kouluhyvinvointia niin yksittäisissä kouluissa kuin luovat myös yhteisiä toimintamalleja kaikille kouluille, kuten Hyvän tuulen askeleet -hyvinvoinnin vuosikello. Hyvinvoinnin kehittäminen onkin hyvinvointiohjaajien yksi tärkeimmistä tehtävistä, sillä turvallinen, yhteisöllinen ja hyvinvoiva kouluyhteisö mahdollistaa oppilaiden tasapainoisen kasvun ja kehityksen sekä oppimisen. Tärkeänä hyvinvointiohjaajan tehtäväksi nousi myös välituntitoiminta. Välitunneilla hyvinvointiohjaaja voi kannustaa oppilaita erilaisiin leikkeihin ja peleihin sekä järjestää monipuolista tekemistä. Hyvinvointiohjaaja myös seuraa, ettei kukaan jää tahtomattaan yksin tai leikkien ulkopuolelle. Välitunnit ovat mielestäni oppilaille luonteva hetki käydä juttelemassa mieltään askarruttavista asioista. Ns. hyvistunnit ovat yleensä tietyille luokalle suunniteltuja tunteja opettajan, koulukuraattorin tai rehtorin kanssa sovitusta aiheesta tai tunnin aihe voi liittyä koko koulun yhteiseen teemaan. Mielestäni ne ovat hyvä keino pysähtyä rauhassa jonkun tärkeän aiheen pariin tai esimerkiksi parantaa luokan yhteishenkeä ja tukea yhdessä toimimista.

YHTEISÖLLINEN TYÖ

KUVIO 2. Hyvinvointiohjaajan yhteisöllisen työn tehtävät

5.2 Laadullinen kysymys ja vastaus

Neljännessä osiossa oli mahdollisuus kertoa vapaasti mietteitä hyvinvointiohjaajan roolista kouluissa. Vastaukset analysoitiin teemoittelemalla. Vastauksissa nousi esille, että hyvinvointiohjaaja on tärkeä, joskus jopa korvaamaton tuki koulun arjessa. Moni koki, ettei opettajilla eikä opiskeluhoollon henkilöillä ole aina mahdollisuutta tai aikaa pysähtyä keskustelemaan ja kuuntelemaan oppilasta, jolloin hyvinvointiohjaajalla on tärkeä tehtävä toimia läsnä olevana, kuuntelevana ja välittävänä aikuisena, jolla on aina aikaa kohdata lapsi tai nuori.

Hyvinvointiohjaaja, joka on joka päivä koululla auttaa paljon arjessa. Hän auttaa työllään ennaltaehkäisemään oppilaiden välisiä konflikteja yms. Näin hän vaikuttaa sekä suoraan että välillisesti oppilaiden hyvinvointiin ja yleiseen koulu-viihtyvyyteen ja arjen sujumiseen.

Hyvinvointiohjaaja on ollut korvaamaton tuki luokanopettajalle sellaisten oppilaiden kohdalla, jotka tarvitsevat aikuisen jatkuvaa tukea esim. sosiaalisten taitojen harjoitteluun ja mielen hyvinvoinnin pulmiin.

Vastauksissa mainittiin myös hyvinvointiohjaajan tarpeellisuus eri siirtymätilanteissa ja kiusaamisen vastaisessa toiminnassa. Hyvinvointiohjaajan roolin välitunneilla (muun muassa yhteisleikkien ohjaamisessa) sekä myös erilaisten tapahtumien ja tempausten järjestämisestä koettiin lisäävän oppilaiden yhteisöllisyyden kokemusta sekä tukevan ryhmäytymistä.

Tärkeä rooli kiusaamisenvastaisessa työssä ja yleisessä kouluhyvinvoinnin lisäämisessä esim. erilaisten teemapäivien ja tempausten muodossa.

Osassa vastauksissa tuli ilmi myös eri verkostoissa toimimisen tärkeys. Hyvinvointiohjaajia on mukana esimerkiksi oppilaskunnan toiminnassa ja ohjaaja toimii työparina ohjaavan opettajan kanssa. Myös eri seurojen ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on oleellinen osa hyvinvointiohjaajan toimenkuvaa.

Jokainen aikuinen on tärkeä kouluarjessa 💖

6 POHDINTA

Tieteellisissä tutkimuksissa tärkeää on koko prosessin ajan (suunnittelussa, toteuttamisessa ja raportoinnissa) noudattaa eettisiä ohjeistuksia. Hyvään tieteelliseen tutkimukseen kuuluu muun muassa tutkimuksen tekijän rehellisyys, huolellisuus sekä tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa sekä tulosten arvioinnissa. Tiedonhankinta, tutkimus- ja arviointimenetelmien tulee olla eettisesti kestäviä ja julkaisussa toteuttaa tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu myös muiden tutkijoiden työn ja saavutusten kunnioitus antamalla niille kuuluvan arvon ja merkityksen omassa tutkimuksessa ja tuloksia julkaistaessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 3.)

Suomessa tutkijaa ohjaavat kaikilla tieteen aloilla yleiset eettiset periaatteet. Periaatteina on, että tutkija kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta, aineellista ja aineetonta kulttuuri perintöä sekä luonnon monimuotoisuutta sekä toteuttaa tutkimuksensa siten, ettei siitä aiheudu tutkittavina oleville ihmisille, yhteisölle tai muille tutkimuksen kohteille merkittäviä vahinkoja, riskejä tai haittoja. (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019, 7.)

Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulee yhtäläisesti arvioida koko tutkimusprosessin ajan. Yhteisenä piirteenä opinnäytetyöprosesseissa on se, ettei niissä tulisi olla sattumanvaraisia tuloksia, kehittämis ehdotuksia eikä sisäisiä ristiriitoja. Opinnäytetyön prosessin luotettavuuden arvioinnissa korostuu järjestelmällinen ja johdonmukainen työskentely. (Vilka 2021, 132.)

Omassa tutkimustyössäni olen noudattanut koko prosessin ajan eettisiä ohjeistuksia ja periaatteita sekä hyvän tieteellisen käytännön tutkimustapoja. Tutkimuksen alussa hankin tarvittavat tutkimusluvut sekä tein tutkimuksen suunnittelun, toteuttamisen, raportoinnin ja tietoa-ineiston tallentamisen asetettujen vaatimusten mukaisesti. Tutkimuksessani olen käyttänyt vaadittavia lähdeviittauksia sekä koonnut aineiston luotettavista lähteistä. Tutkimuksen aineiston keräämiseen käytetyn kyselylomakkeen mukana oli saatesanat, joista kävi ilmi muun muassa tutkimuksen tarkoitus sekä se, että vastaukset analysoidaan anonymisti. Vastaajille jäi vapaus valita osallistuvatko kyselyyn. Lisäksi olen perehtynyt ennen tutkimuksen aloitusta tutkimukseen liittyvään teoriaan. Olen pyrkinyt selostamaan tutkimuksen toteuttamisen vaiheet tarkasti, selvästi ja totuudenmukaisesti.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Raahen kaupungin opetustoimi. Opinnäytetyön aihe muotoutui työskennellessäni itse Raahen peruskouluissa hyvinvointiohjaajana. Hyvinvointiohjaajiin liittyen on vielä kovin vähän tutkimuksia ja minua kiinnosti, millä tavoin opettajat kokevat hyvinvointiohjaajan roolin Raahen peruskoulujen arjessa. Opettajat ovat yksi suurimmista ryhmistä, joiden kanssa hyvinvointiohjaajat työskentelevät tiiviisti koulupäivien aikana. Lisäksi keväällä 2021 työskenteli hyvinvointiohjaajia lähes joka koululla ja sen vuoksi ajattelin tulosten määrän olevan tarpeeksi suuri saadakseni riittävästi tutkimusaineistoa. Vain kahden viikon vastausajan takia päädyin tekemään yksinkertaisen kvantitatiivisen kyselyn, jotta saisin tulokset mahdollisimman kattavasti eri kouluilta eikä kysely olisi kestoltaan kovin pitkä.

Opinnäytetyötä oli mielenkiintoista tehdä, koska olen huomannut, että uudet roolit kouluissa herättävät toisinaan hämmennystä, sillä työn rajat eivät välttämättä ole kaikille ihan selviä. Mielestäni opinnäytetyössä tuli kuitenkin hyvin ilmi, millä tavoin hyvinvointiohjaajan työ poikkeaa esimerkiksi koulukuraattorin roolista, vaikkakin niissä osittain päällekkäisyyttä esiintyy (vrt. yhteisöllinen opiskelijahuolto, ryhmäyttäminen yms.). Puurusen haastattelussakin kävi ilmi, että rajojen veto koulukuraattorin ja hyvinvointiohjaajan työssä vaihtelee myös jonkin verran koulukohtaisesti, mutta niistä on yhteisesti sovittu (esimerkiksi hyvinvointiohjaaja voi hoitaa luokkien ryhmäyttämisen yhdessä opinto-ohjaajan tai opettajan kanssa). Koulumaailmassa jokainen on tärkeässä roolissa koulun yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja kulttuurin luomisessa, niin aikuiset kuin lapset.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että hyvinvointiohjaajat tekevät Raahen peruskouluilla erittäin tärkeää, toivottua ja tarpeellista työtä. Tulosten perusteella tärkeimmiksi osa-alueiksi nousivat oppilaiden kaveri- ja yhteistyötaitojen tukeminen sekä kouluhyvinvoinnin kehittäminen. Uskoisin, että sillä, että on joku erikseen nimetty henkilö, jolla on aikaa perehtyä hyvinvoinnin kehittämiseen koululla, on etenkin pidemmällä aika välillä mittaamatonta hyötyä. Se mahdollistaisi opettajan keskittymään opetustyöhön ja pedagogisiin päätöksiin sekä opiskeluhuollon henkilöstön keskittymisen enemmän yksilötyöhön. Vastauksista kävi myös ilmi, miten tärkeää on yhteistyö kaikkien toimijoiden välillä. Jokainen on osa koulu yhteisöä ja vaikutuksessa siihen molempiin suuntiin. Tutkimuksen tuloksia tullaan hyödyntämään työn tilaajan toimesta Raahen kaupungin peruskoulujen hyvinvointiohjaajan työnkuvan kehittämisessä.

Hyvinvointiohjaajan työssä sosionomin kompetenssit tulivat hyvin esiin monella osa-alueella. Koulumaailmassa tulee olla oikeudenmukainen, tasa-arvoinen sekä tasapuolinen kohtelu kaikille ja korostaa sitä, että jokainen on yhtä tärkeä ja arvokas sellaisena kuin on. Oman ammatillisuuden kehittäminen näkyi siinä, että kykenen perustelemaan omaa toimintaani ja valintoja sekä refleктоimaan omaa työtäni ja siihen liittyviä asioita.

Hyvinvointiohjaajan työssä on mukavaa, kun on mahdollista käyttää monenlaisia eri työmenetelmiä ja työ on moniammatillista, erilaisissa verkostoissa työskentelyä sekä vaihtelevaa. Kahta samanlaista päivää ei ole. Opettajien, rehtorin, koulukuraattorin, koulupsykologin, oppilaskunnan, tukioppilastoiminnan ja koko muun henkilökunnan kanssa tehtävä yhteistyö sekä ulkopuolisten tahojen, järjestöjen sekä palveluiden kanssa tehtävä yhteistyö on palkitsevaa ja ammatillisesti kasvattavaa. Aina saa hyvää kokemusta, vinkkejä, uusia näkökulmia ja ammatillista kokemusta. Yksi kasvattavimmista kokemuksista itselleni oli koko koulun tapahtuman järjestäminen eräälle koululle, jossa oli mukana nuorisotoimi, seurakunta ja 4H-järjestö. Siinä sain hyvin kokemusta tapahtumanjärjestämisen suunnittelusta, aikataulutuksesta, koordinoimisesta ja toteuttamisesta.

Sosiaalisen osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, syrjäytymisen ehkäisy ja kiusaamista ehkäisevä työ kuuluvat myös hyvinvointiohjaajan jokapäiväiseen työnkuvaan. Kouluilla on monia erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa yksilötasolta koko koulun kulttuuriin. Välitunneilla seurasin, ettei kukaan jää tahtomattaan yksin ja saatoin laittaa alulle jonkin kivan leikin ja usein itsekin olin mukana leikeissä. Välitunnit olivatkin otollisinta aikaa oppilaiden kanssa jutteluun ja huomioimiseen. Järjestin monenlaista tapahtumaa ja tempausta niin luokittain kuin koko koululle siinä määrin kuin se koronapandemian vaikutusten takia oli mahdollista.

Opinnäytetyön tekeminen selkeytti ja laajensi käsitystäni, millä tavoin ja miten laajasti hyvinvointiohjaajien tekemä työ vaikuttaa koulujen arjessa. Opin paljon uutta peruskoulujen opetuksen kokonaisuudesta ja sain siitä luotua itselleni kattavan kuvan. Opinnäytetyöprosessin läpi käyminen kehitti ammatillista osaamistani sekä kehitti kärsivällisyyttäni ja ongelmanratkaisutaitoja. Jos nyt tekisin tutkimuksen uudestaan, varaisin enemmän aikaa kyselyyn vastaamiseen. Kaiken kaikkiaan olen itse tyytyväinen opinnäytetyön lopputulokseen. Tehtävänä oli selvittää opettajien mielteitä hyvinvointiohjaajien työnkuvasta ja se myös toteutui.

LÄHTEET

- Halonen, A., Kempainen, J., Kinnunen, H., Nevalainen, M., Puoliväli, J., Pöntinen, J., Saari-
nen, S. S. & Saukkola A. 2021. *To do: Terveys*. Jyväskylä: Tuuma-kustannus.
- Hietanen-Peltola, M., Laitinen, K., Autio, E. & Palmqvist R. 2018. *Yhteisestä työstä hyvinvoin-
tia – opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen pdf-jul-
kaisu. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Saatavissa: [https://www.jul-
kari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%202018_009_verkko_20180117.pdf?se-
quence=4&isAllowed=y](https://www.jul-
kari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%202018_009_verkko_20180117.pdf?se-
quence=4&isAllowed=y) . Viitattu 12.4.2022.
- Hirsjärvi, S. 2009. Kvalitatiivisen tutkimuksen tyyppejä. Teoksessa: Hirsjärvi, S., Remes, P.,
Sajavaara, P. & Sinivuori, E. (toim.) *Tutki ja kirjoita*. 15. uud. p. Helsinki: Tammi, 160–166.
- Hyvinvointiuutiset*. 2020. Youtube-video 4.11.2020. Saatavissa: [https://www.you-
tube.com/watch?v=HtZ4DdVMZ_c](https://www.you-
tube.com/watch?v=HtZ4DdVMZ_c) . Viitattu 5.4.2022.
- Hyvinvointiohjaajan työnkuva*. 2020. Raahen kaupungin ohjeistus 10/2020. Julkaisematon.
- Hyvän tuulen askeleet*. 2022. Raahen kaupungin internetsivu. Saatavilla: [https://si-
tes.google.com/koulu.raahe.fi/hyvantuulenaskeleet/etusivu?authuser=0](https://si-
tes.google.com/koulu.raahe.fi/hyvantuulenaskeleet/etusivu?authuser=0) . Viitattu 17.3.2022.
- Jäntti, E. 2019. *Hyvinvointiohjaaja Eveliina* - esittely Raahen kaupungin internetsivulla. Saa-
tavissa: [https://sites.google.com/koulu.raahe.fi/hyvinvoinnin-kehittaminen/ke-
hitt%C3%A4misty%C3%B6/hyvinvointiohjaajat-koulun-arjessa/hyvinvointiohjaaja-eve-
liina?authuser=0](https://sites.google.com/koulu.raahe.fi/hyvinvoinnin-kehittaminen/ke-
hitt%C3%A4misty%C3%B6/hyvinvointiohjaajat-koulun-arjessa/hyvinvointiohjaaja-eve-
liina?authuser=0) . Viitattu 7.4.2022.
- Kohonen I., Kuula-Luumi A. & Spoof, S-K. 2019. *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset
periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvotte-
lukunnan julkaisuja 3/2019 pdf-julkaisu. Saatavissa: [https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/lh-
mistieteiden_eettisen_ennakoarvioin-
nin_ohje_2019.pdf?_ga=2.28701306.799820744.1600955241-1445311260.1600955241](https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/lh-
mistieteiden_eettisen_ennakoarvioin-
nin_ohje_2019.pdf?_ga=2.28701306.799820744.1600955241-1445311260.1600955241) .
Viitattu 9.4.2022
- Kuikka, M. 2005. Mitä varhaisella puuttumisella tarkoitetaan? *Varpu- Lapselle tukea ajoissa*.
Opettajien Ammattijärjestö ja Opettaja-lehti pdf-julkaisu. Saatavissa: [https://www.lskl.fi/wp-
content/uploads/Varpu-tukea-lapselle-ajoissa.pdf](https://www.lskl.fi/wp-
content/uploads/Varpu-tukea-lapselle-ajoissa.pdf) . Viitattu 8.4.2022.
- Lastensuojelulaki*. 13.4.2007/417. Saatavissa: [https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-
tasa/2007/20070417](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-
tasa/2007/20070417) . Viitattu 8.4.2022.
- Miettinen, J. 2019. *Emotionaalinen hyvinvointi*. Uusi Suomi blogi kirjoitus 18.7.2019. Saa-
tavissa: <https://vapaavuoro.uusisuomi.fi/joonasmiettinen/258991-emotionaalinen-hyvinvointi/> .
Viitattu 8.4.2022.
- Opetushallitus. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Saatavissa:
[https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perus-
teet_2014.docx](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perus-
teet_2014.docx). Viitattu 15.2.2022.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. 30.12.2013/1287. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287> . Viitattu 27.01.2022.

Perälä, M-L., Hietanen-Peltola, M., Halme, N., Kanste, O., Pelkonen, M., Peltonen, H., Huurre, T., Pihkala, J. & Heiliö P-L. 2015. *Monialainen opiskelijahuolto ja sen johtaminen*. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen pdf-julkaisu. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126938/Monialainen_opiskelu_huolto_Opas36.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Viitattu 24.3.2022.

Puurunen, J. 2022. Koulukuraattori. Raahen kaupunki. Haastattelu 22.2.2022. Raahen.

Raahen kaupungin oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma. 2021. Raahen kaupungin tulevaisuuslautakunnan pdf-julkaisu 9.11.2021. Saatavissa: <https://www.raahe.fi/sites/raahe.fi/files/liitetiedostot/Kasvatus%20ja%20koulutus/Oppilas-%20ja%20opiskeluhuoltosuunnitelma.pdf> . Viitattu 8.4.2022.

Sotkanet.fi. Tilasto- ja indikaattoripankki. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2022. *Nuorten elinolot, elintavat, terveys ja hyvinvointi*. Saatavissa: <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/meta-data/groups/186> . Viitattu 23.4.2022.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2002. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen* pdf -julkaisu. Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf . Viitattu 9.4.2022.

Vilka, H. 2021. *Näin onnistut opinnäytetyössä -ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H. 2014. *Tutki ja mittaa*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

10/2020

Hyvinvointiohjaajan työnkuva

Kouluyhyvinvointia edistävät Raahen peruskouluilla seuraavat toimijat:

Hyvinvointiohjaaja on koulun arjessa läsnä oleva kiireetön aikuinen.

Hyvinvointiohjaajan tehtävä ei ole auttaa lasta oppimaan, vaan voimaan paremmin, jotta lapsi voisi oppia.

Hyvinvointiohjaajan työnkuvaan kuuluvat seuraavat osa-alueet:

Varhainen arjen tuki – ennaltaehkäisy

- Läsnä ja tavoitettavissa koulun arjessa
- Apuna kaverisuhteiden solmimisessa
- Ryhmäytymisen edistäminen
- Kiusaamisen ehkäisy
- Rinnalla kulkijana lapsen kouluarjessa – tuki lapsi- ja perhelähtöistä

Hyvinvoinnin tukeminen – fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja emotionaalinen tuki

- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen
- Oppilaiden vahuuksien huomioiminen ja tukeminen
- Siirtymä-/nivelpäiväissä tukeminen
- Välitunnilla / kouluarjessa leikkien kehittäminen sekä liikuntaan innostaminen yhdessä väkkäreiden kanssa
- Teema - hetket välitunneilla ja tunneilla
- Mukana tukioppilaiden ja oppilaskunnan toiminnassa

Osallisuuden tukeminen

- Kerhotoiminta, läksyparkki
- Maahanmuuttajien auttaminen sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan
- Kummi-/ välkkäri-/ ja tukioppilastoimintaan osallistuminen
- Yksinäisten lasten ohjaaminen toisten joukkoon

Yhteistyö koulun henkilökunnan kanssa

- Apuna luokan työrauhan ylläpitämisessä
- Osallistuminen teematuntien/viikkojen suunnitteluun ja toteuttamiseen (KiVa-tunnit, tunnetaidot, kouluhyvinvointi, ryhmäyttäminen jne.)

Yhteistyö vanhempien kanssa

- Oppilaiden kasvun ja kehityksen tukeminen yhdessä vanhempien kanssa; suunnitellusti rehtorin, yksilöllisen oppilashuollon asiantuntijaryhmän tai verkoston kanssa
- Osallistuminen vanhempainiltoihin tarvittaessa
- Omasta toiminnasta tiedottaminen

Yhteistyö muiden tukevien tahojen kanssa

- Yhteistyö teemapäivien ja -viikkojen järjestelyssä
- Verkostopalavereissa voidaan sopia vastuunjaosta
- PerhePookin toiminnan järjestelyt
- Yhteistyötahoja mm.
  - Seurakunta
  - Nuorisotoimi
  - Liikuntatoimi
  - RAS
  - Sosiaalitoimi
  - Hankkeet, esim. Liikkuva tuki, Lapsirikas, Hyvä alku Raahessa
  - Terapeutit
  - Vanhempainyhdistykset
  - 4H
  - MLL

Hyvinvointiohjaajan työhön kuuluu sekä yksilöllistä että yhteisöllistä työtä. Seuraavassa on kirjattu auki yksilöllistä ja yhteisöllistä työtä, jotta hyvinvointiohjaaja pystyisi jakamaan työtään tasapuolisesti koko koululle.

Yhteisöllinen työ

Hyvinvointiohjaaja tukee lapsia ja nuoria yhteisöllisesti. Yhteisölliseen työhön kuuluu mm. ryhmäytymistä, väkkäritoimintaa, tunnetaitojen ja vahvuuksien harjoittelua sekä erilaisten tapahtumisen järjestämistä. Hyvinvointiohjaajat voivat pitää ”Hyvis – tunteja” luokille. Hyvis-tunnit voi sopia suoraan hyvinvointiohjaajien kanssa. Hyvinvointiohjaajat voivat pitää tunteja yhdessä myös muiden toimijoiden kanssa, luokan tarpeiden mukaan. Hyvinvointiohjaajien yhteisölliseen työhön kuuluu yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Yksilötyö

Hyvinvointiohjaaja tukee ja auttaa sellaisia oppilaita, joiden kouluarjessa on haasteita ja jotka hyötyvät hyvinvointiohjaajan tuesta. Tällaisia oppilaita ovat esim. käytöshäiriöiset, yksinäiset, turvattomuutta ja ahdistusta kokevat, pelokkaat, kiusatut, tunteiden hallinnan vaikeutta ja kaveripulmia kokevat oppilaat. Hyvinvointiohjaaja on turvallinen ja kuunteleva aikuinen silloin, kun oppilaan kotona on muuttuvia tekijöitä. Hyvinvointiohjaaja voi olla oppilaan tukena kouluarjessa nopeallakin aikataululla.

Käytännössä hyvinvointiohjaaja voi olla yksittäisten oppilaiden tukena koulun arjesta nousevien tarpeiden mukaan. Hyvinvointiohjaajaa ei lukita pitkäaikaiseksi ja päivittäiseksi tueksi yksittäiselle oppilaalle. Hyvinvointiohjaajan tuki voidaan kirjata yleisellä tasolla pedagogisiin ja yksilöllisen oppilashuollon asiakirjoihin, esim. ”Hyvinvointiohjaaja tukee lasta koulun arjessa”. Hyvinvointiohjaajan tuesta ei tehdä yksityiskohtaisia kirjauksia, kuten tuen tavoitteita tai aikajaksoja, koska nämä sitovat hyvinvointiohjaajan työtä liiaksi yksittäisiin oppilaisiin.

Hyvinvointiohjaaja ei voi olla yksin koulun edustajana oppilaspalavereissa, koska hän toimii erilaisin vastuin ja velvoittein kuin opetus- ja oppilashuoltohenkilöstö. Tietoa siirretään hyvinvointiohjaajalle huoltajan kanssa sovitulla tavalla. Oppilaspalavereissa voidaan suunnitella hyvinvointiohjaajan hyödyntämistä oppilaan tukemisessa yllämainituin ehdoin.

Hyvinvointiohjaajan työ koulussa

Tämä kysely on osa sosionomi (AMK) opinäytetyötäni Centria-ammattikorkeakoulussa. Vastaukset analysoidaan anonymisti. Suuri kiitos osallistumisesta!

*Pakollinen

1. Koetko hyvinvointiohjaajan työn koulun arjessa *

Merkitse vain yksi soikio.

- Hyvinä asiana
 En osaa vastata
 En koe tarpeelliseksi

Millaisissa tilanteissa mielestäsi hyvinvointiohjaajan roolin on tarpeellisin koulullasi

Kysymykset ovat jaettu yksilötyöhön ja yhteisölliseen työhön. Voit valita 1-3 parhaiten sopivaa vaihtoehtoa yksilötyö-kohdasta sekä yhteisöllinen työ-kohdassa.

2. YKSILÖTYÖ *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Oppilaan psyykkiset pulmat
 Oppilaan käytöspulmat
 Koulunkäynnin tukeminen
 Maahanmuuttajatyö
 Kaveri- ja yhteistyötaitojen tukeminen
 Läksyparkki (opettajan ohjannut oppilaan läksyparkkiin)

Muu: _____

3. YHTEISÖLLINEN TYÖ *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Työskentelyrauhan ylläpito
 Hyvistunnit
 Välituntitoiminta
 Lisäresurssina tarpeen tullen toimiminen
 Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa (ml. suunnittelutyö opettajien kanssa sekä yhteistyö oppilashuollon kanssa)
 Kouluhyvinvoinnin kehittäminen
 Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö
 Iltapäivä- ja kerhotoiminta (kouluajan ulkopuolella)
 Vapaa toiminta/keskustelua oppilaiden kanssa
 Kerhotoiminta (kouluaikana)

Muu: _____

4. Muita mietteitä hyvinvointiohjaajan roolista koulun arjessa? Sana vapaa.

Kiitos ja mukavaa kesää!
Toivoo Mirikka Erkkilä

Google ei ole luonut tai hyväksynyt tätä sisältöä.

Google Forms